

BIBLIOGRAFIJA

BIBLIOGRAFIJA SLOVENSKE ZGODOVINE

(Publikacije iz let 1959—60)

Sestavila Slavka Kajba-Milić in Vasilij Melik)

Uvod

Bibliografija, ki je tu objavljam, je sestavljena po istih načelih, kakor bibliografija za leta 1951—1958, ki je izšla v XII/XIII. letniku Zgodovinskega časopisa (1958—1959, str. 377—422). Zato naj samo na kratko ponovimo nekaj za uporabo bibliografije najvažnejših stvari, medtem ko za podrobnosti opozarjamo na uvod v bibliografiji iz leta 1951—58.

Bibliografija je po svojem obsegu nepopolna. Del, ki se nanašajo na obdobje NOB in let po osvoboditvi, ne zajema, ampak je omejena na dela, ki govorijo o dogodkih do leta 1941. Bibliografija NOB je izhajala najprej za publikacije iz let 1945—1955 v Zgodovinskem časopisu; zdaj pa je izšla posebna knjiga France Škerl-Bregar: Petnajst let bibliografije o narodnoosvobodilnem boju Slovencev 1945—1959 (Ljubljana 1962, 546 strani), ki obsega vse knjige in članke, ki so izšli do konca leta 1959.

Tudi arheološka dela v naši bibliografiji niso upoštevana; taka bibliografija namreč izhaja v Arheološkem vestniku.

S temi omejitvami zajema naša bibliografija dela, ki zadevajo zgodovino Slovencev ali zgodovino ozemlja, na katerem žive, oziroma ozemlja, na katerih so nekdanj bivali, če se vsebina dela posredno ali neposredno nanaša na slovensko življenje na tem ozemlju. Zajeta so dela, ki so izšla v LR Sloveniji, FLR Jugoslaviji ali v inozemstvu, v naših ali v tujih jezikih, kot samostojne knjige in brošure ali razprave in članki v zbornikih, časopisih, časnikih in drugih periodičnih publikacijah, imajo pa kot letnico izida označeno leto 1959 ali 1960 — upoštevali smo poleg tega še nekatera dela z zgodnejšo letnico izida, ki smo jih v prejšnji bibliografiji prezrli ali pa so dejansko izšla pozneje.

Izločili smo učbenike za osnovne in srednje šole, članke, ki ne prinašajo ničesar novega, ki so le splošno informativnega ali popularizacijskega značaja, ki so le odlomki ali okrajšave iz prej ali pozneje objavljenih širših del, ki so zgolj priložnostni prikaz nekega dogodka ali skupine dogodkov, ki samo na kratko podajajo spomine tega ali onega udeleženca ali očividca, ne da bi hoteli dati kritično ali globljo sliko dogodkov, ki so le kratke notice posameznih lokalnih dogodkov. Izločili smo kratke obravnave zgodovinskega razdobja posameznih šol, podjetij, društev, ulic, poslopij, večino drobne krajevne literature. S tem seveda ne odrekamo člankom, ki smo jih izpustili, vrednosti in pomembnosti. Mnogi teh člankov, posebno za zgodovino delavskega gibanja in za čas stare Jugoslavije, so pravi zgodovinski viri, neobhodno potrebno gradivo z dragocenimi podatki za vsakogar, ki bo sestavljal kritičen zgodovinski prikaz tiste dobe ali ozemlja. Iskalca takih člankov bo s pridom uporabil zvezno in slovensko splošno bibliografijo, medtem ko je naša le izbor.

Del s področja zgodovine literature, zgodovine likovne umetnosti, zgodovine glasbe, zgodovine filozofije, zgodovine znanosti, s področja etnografije, lingvistike, geografije, numizmatike in drugih v celoti ali deloma zgodovini bližnjih ved nismo upoštevali — razen nekaterih preglednih del, ki zajemajo daljša obdobja slovenske preteklosti.

Od zgodovinskih del, ki zajemajo celotno ozemlje FLRJ ali vse jugoslovanske narode, smo upoštevali le najvažnejša in tista, ki v veliki meri govorijo o slovenski zgodovini in njenih problemih. Del, ki zajemajo Slovence ali Slovenijo, deloma ali v celoti, v širšem okviru, praviloma nismo upoštevali. To velja za razne zgodovine diplomatskih ali vojnih dogajanj, avstrijske, italijanske, srednjeevropske, jugovzhodnoevropske, slovenske, evropske, obče zgodovine itd.

Bibliografija je razdeljena na dve poglavji. V prvem navajamo najprej dela, ki obravnavajo celotno slovensko zgodovino ali širše zgodovinske preglede za večja obdobja, zgodovine večjih predelov, zgodovine posameznih panog, zgodovine zgodovinopisja in podobno, nato pa dela, ki obravnavajo posamezna obdobja ali probleme iz slovenske zgodovine, od naselitve pa do leta 1941, ter jih pri tem povezujemo v skupine po času, problematiki in ozemlju, ki ga zajemajo. V drugem poglavju navajamo dela, ki obravnavajo zgodovino posameznih krajev, mest in manjših pokrajinskih enot. Pri tem začenjamo z Ljubljano in nadaljujemo z Gorenjsko, Dolenjsko, Posavjem, Štajersko, Prekmurjem, Koroško, Primorsko, Goriško, Trstom, Istro in Notranjsko. Ker je marsikatero delo težko uvrstiti v eno samo poglavje, uporabljamo kazalke ter v splošnem poglavju opozarjamo na literaturo, navedeno v lokalnem poglavju in narobe. Da bi bilo iskanje olajšano, smo odstavke označili z zaporednimi arabskimi številkami.

I

1. Kar se tiče splošnih pregledov slovenske zgodovine moremo za leti 1959 in 1960 zabeležiti tri novosti. Izšel je srbohrvatski prevod Kosove Zgodovine Slovencev od naselitve do petnajstega stoletja iz leta 1955 (Milko Kos, *Istorija Slovenaca od doseljenja do petnaestog veka*, Beograd 1960, 416 strani), v kateri je tudi do leta 1960 dopolnjen pregled virov in literature. Izšla je druga knjiga *Zgodovine narodov Jugoslavije* (Od začetka XVI. stoletja do konca XVIII. stoletja, Ljubljana 1959, 1212 strani) v redakciji Boga Grafenauerja, Branislava Djurdjeva in Jorja Tadića.¹ Slovenska zgodovina v njej je delo štirih avtorjev: Ferda Gestrina (mestno gospodarstvo in družbeni razvoj v 16. stoletju, reformacija in protireformacija), Boga Grafenauerja (položaj kmetov v vsem obdobju, kmečki upori, turški vpadi, zmaga absolutizma, reforma absolutistične države glede podložniškega položaja, fiziokratizem in agrarna revolucija, samouprava Beneške Slovenije, zunanji okviri, ki kažejo razvoj v habsburški monarhiji), Frana Zwitterja (gospodarstvo, razen agrarnih problemov, uprava, politika in kultura 17. in 18. stoletja z jožefinizmom, janzenizmom in začetki narodnega prebujenja) in Franceta Steleta (arhitektura, slikarstvo in kiparstvo). Kakor prva, navaja tudi druga knjiga za vsako poglavje obsežen pregled virov in literature; v posebni prilogi pa je objavljeno 14 zemljevidov.² Izšel je četrti zvezek leta 1954 začete Grafenauerjeve zgodovine (*Bogo Grafenauer: Zgodovina slovenskega naroda*, IV. zvezek, Doba začasne obnovitve fevdalnega reda pod okriljem absolutne vlade vladarja ter nastajanja velikih premoženj od protireformacije do srede XVIII. stoletja, Ljubljana 1960, 140 strani).³

2. S področja zgodovine slovenskega zgodovinopisja sta izšla dva kratka pregledna članka, ki ju je napisal Bogo Grafenauer; prvi v Enciklopediji Jugoslavije (geslo Historiografija), drugi v Grafenauerjevi knjigi *Struktura in tehnika zgodovinske vede* (Ljubljana 1960, 460 strani) (str. 216 in sledeče).

3. Nekrolog Gregorju Čremošniku so napisali Bogo Grafenauer (*Zgodovinski časopis* 12—13, 1958—9, str. 313—325 z bibliografijo Čremošnikovih del),

¹ Kakor prva, je izšla tudi druga knjiga v treh izdajah, v Beogradu (*Istorija naroda Jugoslavije*, knjiga druga, Beograd 1960, 1336 strani), v Zagrebu (*Istorija naroda Jugoslavije II*, Zagreb 1959, 1423 strani) in v Ljubljani.

² Ocene: G. Stanojević: *Istorski glasnik* 1960, št. 1—2, str. 200—206; B. Stulli: *Naše teme* 1960, str. 957—978; diskusija makedonskih zgodovinarjev: *Glasnik na institutot za nacionalna istorija* 1960, str. 372—374; glej tudi Bogo Grafenauer: *Povodom drugog sveska »Historije naroda Jugoslavije«*, *Istorski pregled* 6, 1960, str. 157—181; B. Djurdjev: *Pregled* 1960, št. 7—8, str. 1—13.

Ignacij Voje (Kronika 8, 1960, str. 130—132) in Josip Žontar (Südostforschungen 18, 1959, str. 391—394).

4. Od literarnih zgodovin je izšel drugi zvezek Zgodovine slovenskega slovstva, ki je začela izhajati leta 1956 (*Zgodovina slovenskega slovstva*, II, Romantika in realizem I, Ljubljana 1959, 399 strani). Uredil ga je Lino Legiša, napisala pa sta ga Lino Legiša (romantika) in Anton Slodnjak (realizem), obsega pa slovensko literarno zgodovino od leta 1809—1876. Kot poljudnoznanstveno delo, v prvi vrsti namenjeno srednješolcem, je izšla knjiga *Miroslav Ravbar-Stanko Janež: Pregled jugoslovanskih književnosti* (Maribor 1960, 607 strani), ki predstavlja predelano združitev Janeževe Zgodovine slovenske književnosti (1957) ter Ravbarjevega Pregleda hrvatske, srbske in makedonske književnosti (1958).

5. S področja glasbene zgodovine je izšlo obsežno delo *Dragotin Cvetko: Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem* (Druga knjiga, Ljubljana 1959, 448 strani, Tretja knjiga, Ljubljana 1960, 516 strani), ki z obsežnim navajanjem virov in literature podaja razvoj glasbe na Slovenskem od začetkov do prve svetovne vojne.

6. Od enciklopedičnih del, ki smo jih navajali že v zadnji bibliografiji zaradi preglednih, specialnih člankov iz slovenske zgodovine ter življenjepisov pomembnih Slovencev, moramo za leta 1959—1960 omeniti v tem času objavljena nadaljevanja. To sta četrti zvezek *Enciklopedije Jugoslavije* (Hil-Jugos, Zagreb 1960, 651 strani) ter deveti zvezek *Slovenskega biografskega leksikona* (Raab-Schmid, Ljubljana 1960, 224 strani).

6a. Izšel je *Splošni pregled fondov Državnega arhiva LRS* (Ljubljana 1960, 171 strani), prav tako pa publikacija *60 let Mestnega arhiva ljubljanskega* (s sodelovanjem kolektiva ustanove sestavil Sergij Vilfan, Ljubljana 1959, 220 strani), ki podaja razvoj in ureditev arhiva.

7. K petemu in šestemu zvezku Monumenta historica ducatus Carinthiae (glej bibliografijo 1951—8, 25. odstavek) je napisal kritično oceno s spolnitvijo oziroma popravo določenih navedb Milko Kos (Zgodovinski časopis 12—13, 1958—9, str. 342—345). A. Lhotsky je izdal *Johann von Viktring, Cronica Romaronum* (Klagenfurt 1960, 83 strani). V 57. odstavku navajam *Gradivo za zgodovine Ljubljane v srednjem veku*.

8. O splošnih problemih nastanka našega srednjeveškega fevdalizma, servov in nastanka podložništva ter družbene strukture Južnih Slovanov v zgodnjem srednjem veku govori Bogo Grafenauer: *Zgodnjefevdalna družbena struktura jugoslovanskih narodov in njen postanek* (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 35—95), v skrajšani obliki *Die Gesellschaftsstruktur der Südslaven im Frühmittelalter* (bis um d. J. 1100) (XIe Congres des Sciences Historiques, Stockholm 1960, Résumés des communications, str. 96—97).

9. Svetozar Ilešič je s knjigo *Die Flurformen Sloweniens im Lichte der europäischen Flurforschung* (München 1959, 132 strani) dal drugo, izpopolnjeno izdajo svojega dela Sistemi poljske razdelitve na Slovenskem, ki je bila izšla leta 1950.⁴ Iste probleme obravnava Ilešič tudi v delu *Les problèmes du paysage rural en Yougoslavie nordoccidentale et spécialement en Slovénie* (Géographie et histoire agraires, Nancy 1959, str. 284—293).

10. Milko Kos je objavil razpravo *K slovenski naselitvi na Vzhodnem Tirolskem in Zgornjem Koroškem* (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 179—186). O problemih Karantanije pred izgubo politične samostojnosti in po njej pišejo: Ernst Klebel: *Der Einbau Karantaniens in das ostfränkische und deutsche Reich* (Carinthia 150, X, 1960, str. 663—692); Michael Mitterauer: *Slawischer und bayrischer Adel am Ausgang der Karolingerzeit* (Carinthia 150, 1960, stran 693—726); Bogo Grafenauer: *Hrvati u Karantaniji* (Historijski zbornik 10—12,

³ Ocena 3. in 4. zvezka: V. Melik (Naša sodobnost 9, 1961, str. 944—947, 1031—1034, 1150—1155 z odgovorom avtorja prav tam 10, 1962, str. 166—168, Melikovim odgovorom str. 472—476 ter končnim odgovorom avtorja str. 572 do 574.

⁴ Glej oceno Pavla Blaznika (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 264—266).

1958—1959, str. 207—231); Aloysius L. Kuhar: *The Conversion of the Slovenes and the German-Slav Ethnic Boundary in the Eastern Alps* (New York, 1959, 231 strani). Vprašanje jezikovne meje in narodnostne statistike na Koroškem obravnava: Eberhard Kranzmayer: *Die Geschichte der Kärntner Sprachgrenze im Lichte der Namen* (Carinthia 150, 1960, str. 889—900) in *Manfred Straka: Die Entwicklung des Volksbekenntnisses in Kärnten* (Carinthia 150, 1960, str. 901—911); prvi za starejše obdobje, drugi za 19. in 20. stoletje.

11. Furlanije se tiče razprava *Mor: Dal ducato langobardo del Friuli alla marca franca* (Memorie storiche forogiuliesi 42, 1956—57).

12. O prehodu Istre iz bizantinske v frankovsko posest piše *Fulvia Selingheri: Dux Histriae* (Archeografo Triestino 22, 1959, str. 87—107). Arheološko-zgodovinski prikaz starejše istrske zgodovine daje *Branko Marušič: Istra u ranom srednjem vijeku* (Arheološko-povijesni prikaz, Pula 1960, 31 strani).

13. O problemih Cirila in Metoda je izšla nova knjiga, z obširno navedeno literaturo: *Franz Grivec: Konstantin und Method* (Wiesbaden 1960, 271 strani).

13a. Glede naselitvene zgodovine moramo razen Kosove v 10. odstavku navedene razprave o Vzhodni Tirolski in Zgornji Koroški opozoriti še na razpravi istega avtorja o starejši naselitvi na kranjski ravnici (67. odstavek) ter o planinah v Bohinju in okoli Bleda (71. odstavek). V drugem poglavju navajamo še nekaj del z istega področja.

14. O goriških grofih moramo navesti del *Weingartner: Die letzten Grafen von Görz* (Innsbruck 1952). *Johann Rainer* opisuje *Der Frieden von Pusarnitz 1460* (Carinthia 150, 1960, str. 175—181), mir sklenjen med Habsburžani in goriškimi grofi.

15. *Sofia Seneca* opisuje avstrijsko-beneške spore in boje za Goriško v razpravi *Venezia e Massimiliano in lotta per Gorizia* (1462—1523) (Studi Goriziani 28, 1960, str. 47—112). Glede Benetk moramo omeniti delo *Giorgio E. Ferrari: Venezia medioevale e il Levante nella recente storiografia jugoslava* (Bollettino dell'Istituto di storia della società e dello stato veneziano 1, 1959, str. 209—237, 2, 1960, str. 225—254).

16. Zgodovino štajerske plemiške rodbine, ki je imela v posesti tudi Maribor, podaja *Adalbert Sikora: Die Herren vom Graben* (Zeitschrift des Historischen Vereines für Steiermark, 51, 1960, str. 43—94). *Karl Kafka* nadaljuje svoje opisovanje Kärntner Wehrkirchen (Carinthia 149, 1959, str. 262—273; 150, 1960, str. 182—190).

16a. Izšlo je delo *Angelos Baš: Noša v poznem srednjem veku in 16. stoletju na Slovenskem* (Ljubljana 1959, 75 strani).

17. S kmečkimi upori se ukvarja in je pomembno tudi za slovensko ozemlje delo *Ju. V. Bromlej: Krestjanskoe vosstanie 1573 g. v Horvatii* (Moskva 1959, 320 strani).

18. Iz obdobja reformacije in protireformacije je na prvem mestu omeniti knjigo *Mirko Rupel: Primož Trubar* (Beograd 1960, 294 strani). *Mijo Mirković* je izdal obširno biografijo *Matija Vlačić Ilirik* (Zagreb 1960, 562 strani). Objavljen je bil tretji del razprave, ki je začela izhajati v Carinthii 1955. leta: *Jakob Obersteiner: Beiträge zur Gurker Bistumsgeschichte aus der Zeit der Reformation und Gegenreformation* (nach archivallischen Quellen dargestellt) (Carinthia 150, 1960, str. 228—276). Pomembnih za zgodovino reformacije je več člankov v zborniku *900 Jahre Villach* (glej 102. odstavek) ter *Sakrauskega knjiga o Zagorjčah* (glej 103. odstavek). *Johann Rainer* opisuje *Das geplante Bistum Völkermarkt* (Carinthia 150, 1960, str. 804—828) iz konca 16. stoletja. *Paul Dedic: Kärntner Exulanten des 17. Jahrhunderts* je nadaljevanje obsežnega dela, ki je začelo izhajati v Carinthii že leta 1948 (Carinthia 150, 1960, str. 277—320).

19. *Josip Žontar* obravnava *Das älteste Gerichts- und Stadtbuch von Krainburg/Kranj* (1517—1520) (Wiener Archiv für Geschichte des Slawentums und Osteuropas, 3, 1959, str. 186—200).

20. *France Goršič* piše *Zur sozialgeschichtlichen Wertung der steirischen Bergrechtkodifikation aus dem Jahre 1543* (Südostforschungen 18, 1959, str. 265 do 281) ter *Organizacija gore in Gorske bukve* (Kronika 8, 1960, str. 36—40).

21. *Ivan Slokar* opisuje *Delovne norme pri ljubljanskih rokodelcih ob koncu 16. stoletja* (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 193—195).

22. Podatke o zgodovinskem razvoju rudnikov na Slovenskem daje Ivan Češmiga: *Rudarstvo LR Slovenije* (Ljubljana 1959, 268 strani). Železarstvo zajemajo razprave: Jože Gašperšič: *Gorenjsko železarstvo v XIV. in XV. stoletju* (Kronika 7, 1959, str. 5—10); *Ferdinandejski rudarski red za fužine pod Jelovico* (Kronika 8, 1960, str. 149—158); isti: *O nekdanjem žebjarstvu na bivšem Kranjskem* (Kronika 8, 1960, str. 9—20), istega avtorja v Loških razgledih objavljeni članki (glej 66. odstavek), Smolejev v 70. odstavku navedeni članek ter Baševa članka, navedena v 85. in 86. odstavku.

23. Marijan Britovšek obravnava *Razvoj fevdalne agrarne strukture in prehod na individualizirano kmetijstvo na Kranjskem* (Kronika 8, 1960, stran 81—90, 159—165) ter: *Uvajanje novih kultur na Kranjskem v drugi polovici 18. in v prvi polovici 19. stoletja* (Zgodovinski časopis 12—13, 1958—9, str. 111 do 149). Na lakoto 1817 se nanaša članek Ivo Pirkovič: *Netek v zgodovini in bajki* (Naša sodobnost 7, 1959, str. 811—827).

24. Zgodovino gozdarstva na Slovenskem zajemajo predvsem razni članki v Gozdarskem vestniku, kakor Katica Kobe: *Valvasor o naših gozdovih* (Gozdarski vestnik 18, 1960, str. 314—318), Vlado Valenčič: *Slovensko gozdarstvo v predmarčni dobi* (prav tam 17, 1959, str. 55—60, nadaljevanje iz prejšnjega letnika), Anton Šivic: *Gozdarska društva na slovenskem ozemlju* (prav tam 17, 1959, str. 60—64, 90—96, 150—152), isti: *Pomembnejši gozdarski strokovnjaki na Slovenskem v preteklosti* (prav tam 17, 1959, str. 254—258, 320—321; 18, 1960, str. 45—46, 120—121, 156—157, 182—185, 234—235, 313—314), Franjo Sevnik: *Pomembnejši gozdarski strokovnjaki na Slovenskem v preteklosti* (prav tam 17, 1959, str. 251—254).

25. S področja zgodovine pošt in poštne prometa je pisal več člankov Miro Kehler v PTT zborniku (13, 1959, str. 344—348, v letnikih 1959 in 1960).

26. Splošen zgodovinski pregled razvoja papirne industrije daje Jože Šorn: *Jugoslovanska industrija papirja do osvoboditve* (Zgodovinski časopis 12—13, 1958—9, str. 151—241). K članku *Starejši mlini za papir na Slovenskem*, ki ga je objavil v Zgodovinskem časopisu 1954 in ki predstavlja nekako prvi del tega zgodovinskega pregleda naše papirne proizvodnje (glej bibliografijo 1951—58, 55. odstavek) je objavil Šorn nekaj ponovnih dopolnil in obenem odgovoril nekaterim Slokarjevim pripombam v članku *Še o mlinih za papir na Slovenskem* (Zgodovinski časopis 12—13, 1958—9, str. 266—272).

27. Jože Šorn daje v svojih ocenah Žontarjevega Sviloogojstva in svilarstva, Mohoričeve Industrializacije Mežiške doline, Orožnove Zgodovine Trbovelj (Zgodovinski časopis 12—13, 1958—9, str. 345—354) vrsto popravkov in dostavkov k opisom gospodarskega razvoja zlasti v 19. stoletju. Več razprav in člankov, ki opisujejo gospodarski razvoj od srednjega veka do današnjih dni, navajamo v drugem poglavju. Posebej naj opozorimo na Žontarjevo razpravo v zborniku 900 Jahre Villach (102. odstavek) ter v zborniku 900 let Kranja (67. odstavek), pa še na dela, navedena v odstavkih 65, 66, 69, 75, 80, 84 in drugod.

28. Robert Baravalle opisuje *Die Inflation in der Steiermark zu Beginn Erzherzog Johanns Aufbauarbeit (1800—1820)* (Zeitschrift des Historischen Vereins für Steiermark 50, 1959, str. 29—71).

29. O gradnji železnic na Slovenskem je pisal Jože Jenko: *Ob stoletnici proge Pragersko—Kotoriba (—Velika Kaniža—Budimpešta)* (Kronika 7, 1959, str. 168—174) ter: *90-letni jubilej gorenjske proge* (Kronika 8, 1960, str. 193 do 199; 9, 1961, str. 20—30, str. 113—119). Sem spada tudi razprava istega avtorja o vlogi Škofje Loke v snovanju železniškega omrežja (glej odstavek 66).

30. Manfred Straka objavlja podatke *Die Seelenzählung des Jahres 1754 in der Steiermark* (Zeitschrift des Historischen Vereins für Steiermark 51, 1960, str. 95—117). Fran Lunder prikazuje *Razvoj prebivalstva na mestnih območjih Ljubljane, Maribora, Celja, Kranja, Jesenic in Trbovelj* (Prikazi in studije 5, 1959, št. 1, v drugem poglavju naštetih del za manjša področja, opozarjamo posebej na 51., 67., 83., 112. in 114. odstavek).

31. O jožefinizmu glej pregledni članek v Enciklopediji Jugoslavije (Bogo Grafenauer: *Jožefinizam kod Slovenaca*).

32. Bogo Grafenauer je napisal članek *Slovenci in francoska revolucija* (Kmečki koledar za leto 1960, str. 123—128).

33. O ilirskih provincah je izšel v Enciklopediji Jugoslavije pregledni članek Boga Grafenauerja (*Ilirske provincije*).

34. Ilirsko gibanje na Slovenskem je zajeto v preglednem članku Antona Slodnjaka (*Ilirski pokret: Ilirizam kod Slovenaca*). (Enciklopedija Jugoslavije). Na predmarčno dobo se nanaša tudi članek Ivan Grafenauer: *Stolica za slovenski jezik na ljubljanskem liceju in Slomškovi tečaji v celovškem semenišču* (Zgodovinski časopis 12—13, 1958—9, str. 272—285).

35. Življenjepis in dejavnost slovenskega utopičnega socialista Andreja Smolnikarja (1795—1869) je opisal Ivan Zika: *Nekaj o Kamničanu Andreju Bernardu Smolnikarju* (VI. kamniški zbornik, 1960, str. 69—86). Članku je priložen tudi seznam Smolnikarjevih del.

36. Članek Ivan Slokar: *Zadružni nagibi pri cehovskih rokodelcih in prva obrtniška zadruga v Ljubljani* (Zgodovinski časopis 12—13, 1958—9, str. 260 do 266 (dodatek Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 195—196) govori o zadrugi, ki so jo 1826 osnovali ljubljanski mizarji.

37. Nacionalne probleme v stari Avstriji obravnava Fran Zwitter (v sodelovanju z Jaroslavom Šidakom in Vasom Bogdanovim) v referatu na mednarodnem zgodovinskem kongresu v Stockholmu 1960: *Les problèmes nationaux dans la monarchie des Habsbourg* (Beograd 1960, 148 strani; v resimeju objavljeno v XIe Congrès international des Sciences Historiques, Rapports V, stran 163—190; v prevodu Historijski pregled 1961, str. 111—128).

38. Problematiko postavljanja italijanske vzhodne meje ter začetkov italijanskega iredentizma v 19. stoletju opisuje Ivo Juvančič: *Pojav italijanskega iredentizma in vprašanje asimilacije* (Razprave in gradivo Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani 1, 1960, str. 135—149). Isti avtor v članku *Talijanski Risorgimento i odnosi s Jugoslovenima* (Jadranski zbornik 3, 1958, str. 445 do 451) kritično poroča o nekaterih novejših italijanskih publikacijah. Carlo Schiffrer je podal *Il problema nazionale di Trieste nella storiografia austrofila e in quella irredentista* (XIe Congrès des Sciences Historiques, Résumés des communications, str. 208—210).

39. O letu 1848 na Slovenskem je napisal Jože Šorn članek *Nekateri revolucionarni dogodki na vzhodnem Slovenskem leta 1848* (Kronika 8, 1960, str. 53—56).

40. France Hrastelj je po listinah mariborskega škofijskega arhiva opisal *Selitev sedeža lavantinske škofije iz Št. Andraža v Maribor leta 1859* (Koledar Mohorjeve družbe za leto 1959, str. 93—100).

41. Glavne značilnosti volilnih sistemov, kakor so veljali v slovenskih deželah za občinske, deželnozborske in državnozborske volitve od 1848 do 1918 je opisal Vasilij Melik v Enciklopediji Jugoslavije (*Izborni sistemi*), prav tam je Nikola Rubčić opisal volilne sisteme v stari Jugoslaviji.

42. O šestdesetih letih govori razprava Branko Berčič: *Iz sodelovanja med Cegnarjem in Levstikom* (Loški razgledi 7, 1960, str. 119—150). Branko Marušič je napisal *Doneske k biografiji dr. Karla Lavriča* (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 196—202). Vasilij Melik je opisal *Razmere na Slovenskem v dobi taborov* (Savinjski zbornik, Celje 1959, str. 9—15).

53. K Milutinovičevi razpravi *Problematika jugoslovenskega programa 1870 kod Srba i Hrvata* (glej 78. odstavek bibliografije 1951—8) objavlja Dušan Kermavner: *Nekaj kritičnih pripomb k razpravljanju dr. Koste Milutinoviča v tem časopisu* (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 203—217). Slovensko politično zgodovino vse od ljubljanskega jugoslovenskega programa 1870 dalje se v veliki meri dotika razprava Vjekoslav Bratulić: *Hrvatski zastupnici u istarskom saboru i carevinskom vijeću devetdesetih godina XIX. stoljeća i suradnja južnoslovenskih naroda* (Jadranski zbornik 3, 1958, str. 135—205).

44. Jože Šorn je napisal ocene in poročila raznih disertacij z avstrijskih univerz, ki obravnavajo vprašanja, pomembna tudi za slovensko zgodovino (Zgodovinski časopis 12—13, 1958—9, str. 358—368). Posebej naj omenimo disertacijo Dorothea Doliner: *Die politischen Organisationen, Verbände und Vereine in Kärnten von 1860—1914* (univerza v Innsbrucku 1953), Oskar Hofmann: *Organisationsentwicklung der österreichischen Sozialdemokratie bis zum Beginn des ersten Weltkrieges* (univerza na Dunaju 1948), (tu navaja Šorn tudi nekaj

novih podatkov za slovensko ozemlje), Thomas Fluch: Das kärntner Plebiszit des Jahres 1920 (univerza na Dunaju 1957).

45. Dušan Kermavner je napisal študijo: *Ludwik Gumpłowicz in Slovenci* (Naša sodobnost 8, 1960, str. 778—802, 906—918, 1005—1015, 1095—1104).

46. Na začetek 20. stoletja se nanaša Dušan Kermavner: *Slovenska publicistika in prva ruska revolucija* (Ljubljana 1960, 89 strani).

47. Dušan Biber je objavil: *Jugoslovanska ideja in slovensko narodno vprašanje v slovenski publicistiki med balkanskima vojnama v letih 1912—1913* (Istorija XX veka, zbornik radova 1, 1959, str. 285—326).

48. *Preganjanje Ivana Cankarja leta 1914* (Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 2, 1960, str. 295—298) je osvetljeno z objavo zapisnika o Cankarjevem zaslišanju leta 1918.

49. Boris Ziherl je napisal brošuro *Velikaja Oktjabrskaja socialističeskaja revolucija i narody Jugoslavii* (Moskva 1958, 32 strani). K problematiki nastajanja stare Jugoslavije je objavil Bogdan Krizman *Predavanje Antona Korošca o postanku Jugoslavije* (Istoriski pregled 1959, str. 64—75). Dragovan Šepić je napisal razpravo: *Oktobrska revolucija i jugoslavensko pitanje u Austro-Ugarskoj 1917/8* (Historijski zbornik 11—12, 1958—1959, str. 7—47). Delo Dragoslav Janković: *Društveni i politički odnosi u Kraljestvu Srba, Hrvata i Slovenaca uoči stvaranja Socijalističke radničke partije Jugoslavije (komunista)* (Istorija XX veka I, Beograd 1959, str. 7—152) obsežno razpravlja o problemih prvih let stare Jugoslavije. Lojze Ude je napisal obsežno kritiko Budisavljevičeve knjige *Stvaranje države SHS*, Kapidžičeve razprave *Austro-ugarska politika u Bosni i Hercegovini* i jugoslovensko pitanje za vrijeme prvog svjetskog rata, Krizmanove razprave *Stvaranje jugoslavenske države*, Mandičeve knjige *Fragmenti za historiju ujedinjenja* ter pravkar omenjene Jankovičeve razprave: *Društveni i politički odnosi...* (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 280—305). O stališčih slovenskih političnih strank in skupin glede ureditve stare Jugoslavije piše (in posega tudi nekoliko nazaj) Fran Erjavec v članku *Autonomistična izjava slov. kulturnih delavcev leta 1921* (Zgodovinski zbornik, Buenos Aires 1959, stran 168—197).

50. Bogdan Krizman je opisal *Jadransko pitanje pred našom delegacijom na pariskoj mirovnoj konferenciji do potpisivanja ugovora s Njemačkom* (28. lipnja 1919) (Jadranski zbornik 3, 1958, str. 291—313). Zapisnici sa sednica Delegacije Kraljevine SHS na Mirovnoj konferenciji u Parizu 1919—1920 so izšli v izdaji in z uvodom Bogdana Krizmana in Bogumila Hrabaka (Beograd 1960, 427 strani).

51. Alojzij Kuhar je v emigraciji objavil poročila Milesove razmejčitvene komisije na Koroškem leta 1919 (*Poglavje iz tragedije koroških Slovencev*, Zbornik koledar svobodne Slovenije, Buenos Aires 1956, str. 47—79). Z bojem za Koroško po prvi svetovni vojni je povezan življenjepis Franca Malgaja, ki ga je napisal Fran Roš (Malgaj, Celjski zbornik 1959, str. 325—337), ter članek Jurij Mušič: *Z drugo stotnijo slovenskega planinskega polka v borbi za Korotan* (Kronika 7, 1959, str. 103—106). Četrty zvezek Carinthiae iz leta 1960 je posvečen 40-letnici koroškega plebiscita. Razen uvodnega članka, ki ga je napisal Herman Braumüller: *Im Gedenken an die Volksabstimmung in Kärnten* (str. 547 do 565) naj navedemo še: Albert Peter-Pirkham: *Meine ausenpolitische Tätigkeit im Kampfe um Kärnten* (str. 582—602) in Helmut Hütter: *Die Rolle Italiens um Kärntes Freiheit* (str. 603—619). Primerjaj k temu tudi v 44. odstavku omenjeno Šornovo oceno Fluchove disertacije. O položaju koroških Slovencev po plebiscitu in o politiki proti njim je pisal Lojze Ude: *Po plebiscitu 10. oktobra 1920 — Kärntner Heimatdienst, Heimatbund* (Zbornik Koroške, Ljubljana 1959, stran 73—91). Vladimir Klemenčič je analiziral *Migracije prebivalstva na Koroškem med leti 1934—1951* (prav tam str. 92—112).

52. Članek Ivan Regent: *Odlomek spominov o ustanovitvi Komunistične partije v Julijski krajini in Istri* (Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 2, 1960, str. 299—315) govori o socialni demokraciji med prvo svetovno vojno na Slovenskem, zlasti na Primorskem, potem pa o začetkih Komunistične partije na Primorskem. V knjigi Ivan Regent: *Poglavja iz boja za socializem II* (Ljubljana 1960, 368 strani) je objavljen članek Trst in tržaško vprašanje ob polomu

avstro-ogrske monarhije ter vrsta člankov napisanih zlasti v letih 1920—1925, ki so bili objavljeni predvsem v tedanjem Delu; deloma se nanaša vsebina knjige tudi na delavsko gibanje v jugoslovanski Sloveniji. Primorsko v letih med obema vojnama opisuje Elio Apih: Dal regime alla resistenza (Venezia, Giulia 1922—1943) (Udine 1959). Več del o Trstu v tem času navajamo še v drugem poglavju (107. odstavek). Ivo Juvančič je napisal članek Drugi trščanski proces i njegova politička pozadina godine 1940—1941 (Jadranski zbornik 4, 1960, str. 293—299).

53. V próslovo štiridesetletnice Komunistične partije Jugoslavije je začel izhajati obsežen zbornik spominov aktivistov jugoslovanskega revolucionarnega delavskega gibanja z naslovom: Četrdeset godina. V letu 1960 so izšli 4 zvezki (Knjiga prva: 1917—1929, 420 strani; Knjiga druga: 1929—1935, 420 strani; Knjiga treća: 1935—1941, 508 strani; Knjiga četvrtá: 1935—1941 (II. deó), 458 strani, vse v Beogradu). Zbornik izhaja še dalje s spomini NOB. Tu je objavljena čela vrsta spominov na delavsko gibanje v Sloveniji od konca prve svetovne vojne naprej, tako na ozemlju stare Jugoslavije kot na Primorskem pod Italijo. Tu so spomini na revolucionarna leta po prvi svetovni vojni, na obdobje vidovdanske ustave na čas pod šestojanuarsko diktaturo in pod oktroirano ustavo, na partijske kongrese in konference, delo SKOJ, stavke, delavsko kulturna društva, partijski tisk in tehnike, procese in zapore, delo naših komunistov v emigraciji, špansko državljansko vojno itd. itd. Posebej zasluži omembo članek Edvarda Kardelja: Posle dvadeset i pet godina (Knjiga druga, str. 5—35), ki daje sliko dela in vloge partije, posebej na Slovenskem, v tridesetih letih.

54. Ob štiridesetletnici Zveze komunistov Jugoslavije so izšli številni članki v dnevnem in revialnem tisku. Tej štiridesetletnici je bila posvečena četrta, aprilka številka Naše sodobnosti 1959 z uvodnim člankom Bořisa Kraigherja (Nekaj misli ob 40-letnici Zveze komunistov Jugoslavije, str. 289—296). Tu je objavljen tudi članek Ivana Regenta: Spomini in misli o ustanovitvi KPJ (stran 323—330), ki se dotika tudi slovenskega delavskega gibanja na Primorskem po prvi svetovni vojni. Štiridesetletnici ZKJ je posvečena prav tako aprilka, četrta številka Novih obzorij z uvodnim člankom Jožeta Potrča (str. 145—150) ter s članki: Branko Rudolf: O rasti levičarstva med predaprilsko slovensko inteligenco v luči osebnih spomino, (str. 168—171); Jože Remar: Progresivna prizadevanja učiteljstva v okviru stanovske organizacije pred drugo svetovno vojno (str. 183—191) in Ivan Kreft: Partija in delo med srednješolsko mladino (stran 191—194). V Naših razgledih je objavljen članek Mihe Marinka (Ob štiridesetletnici komunistične partije Jugoslavije, str. 146—147).

55. Iz zgodovine delavskega gibanja v stari Jugoslaviji naj navedemo še naslednje pomembnejše prispevke: France Klopčič: Zaton slovenske socialno-demokratske stranke 1919—1920 (Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 1, 1960, str. 53—103); Dušan Kermavnér: Ustanovni manifest »Delavsko socialistične stranke za Slovenijo« z dne 3. mārca 1920 (Kronika 7, 1959, str. 57—65); France Klopčič: Ustanovitev in prvi koraki Komunistične partije Slovenije (Komunist 6. maja 1960); France Klopčič: Kdo bo koga (Ob štiridesetletnici ustanovitve Komunistične partije v Sloveniji) (Naši razgledi 9, 1960, str. 148). Pod naslovom K štiridesetletnici generalne stavke aprila 1920 (Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 1, 1960, str. 278—287) so bili objavljeni spomini Ivana Makuca in nekateri dokumenti. Vrsto člankov in spominov na splošno železničarsko stavko prinaša Železniški vestnik v svoji tretji številki 14. letnika (marec 1960). France Klopčič: Komunistična stranka v Sloveniji po Obznani (Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 2, 1960, str. 17—67) opisuje prvo poletje 1921. France Klopčič: Nekaj novih dejstev. Pismo o kongresih SKOJ 1922 in 1923 (Komunist 20. februarja 1959), Kje je bil II. kongres SKOJ (Iz zapiskov Antona Manfreda) (7 dni, 1959, št. 39). Pod naslovom Največja stavka slovenskih rudarjev (Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 2, 1960, str. 288—300) sta bila objavljena dva dokumenta, sindikalno in podjetniško poročilo o stavki od julija do septembra 1923. Nadalje naj navedemo članke: Milko Goršič: Leto preloma na univerzi (Naši razgledi 8, 1959, str. 153—154), Rudi Ganziti: Prva velika preizkušnja (Delavska enotnost 28. mārca in 4. aprila 1959) — o stavki gradbenih delavcev 1936 —, Tomo Brejc: Revolucionarnost stavbincev (Ob ob-

letnici velike stavke 1936. leta, Delavska enotnost 13. junija 1959). Knjigo *Bili smo v Španiji* (Spomini slovenskih prostovoljcev, 3. popravljena in izpopolnjena izdaja, Ljubljana 1960, 451 strani), več člankov v publikaciji *Ljubljana v ilegali I*, Ljubljana 1959, 488 strani, npr. Lojze Očepek: Iz zapisnikov predvojnega partijskega delavca, Angela Dovčeva in Miha Berčič: V eni ljubljanskih tovarn pred vojno, Rudi Ganziti: Revolucionarni sindikati stávbincev, Miroslav Luštek: Napredna študentska mladina v zadnjih letih pred vojno, France Vrečar: BO-TIČ (Savez bankovnih, osiguravajučih, trgovačkih, industrijskih činovnika Jugoslavije), Marica Čepe: Centralna tehnika je zrasla iz predvojne partijske tehnike. *Janez Vipotnik: Tone Tomšič* (Komunist 3. junija do 1. julija 1960); *Franček Saje: Revolucionarno gibanje na Dolenjskem v letih 1918—1941* (Dolenjski list 10, 1959, št. 1—23, 8. januarja do 11. junija); *France Ostanek: Vpliv partije na šolstvo v razdobju 1919—1941* (Prosvetni delavec 8. junija 1959); *Ernest Vranc: »Popotnik« — propagandno glasilo III. internacionale?* (Ob 30-letnici »zelenega« in 20-letnici »rdečega« Popotnika, pedagoškega glasila slov. učiteljsstva) (Sodobna pedagogika 11, 1960, str. 211—216); *Alojz Krivograd: Narodno-obrambni delovni tabori (1938—1940)* (Zbornik Koroške, Ljubljana 1959, stran 31—36). [Delavska gibanje med obema vojnama obravnava še vrsta v drugem poglavju navedenih člankov; zlasti opozarjamo na 66., 67., 75. in 107. odstavek.

56. Pregled gospodarskega razvoja stare Jugoslavije je dal v Enciklopediji Jugoslavije *Sergije Dimitrijevič* (Jugoslavija, Privredni razvitak od 1918 do 1941). Narodni dohodek sta obravnavala *Ivo Vinski: Nacionalni dohodek i fiksni fondovi na području Jugoslavije 1909—1959* (Ekonomski pregled 1959, br. 11—12) in *Stevan Stajić: Nacionalni dohodek Jugoslavije godine 1923—1939 u stalnim i tekućim cijenama* (Beograd 1959). *Boško Djordjević*: je prikazal *Pregled ugovorne trgovinske politike od osnivanja Države Srba, Hrvata i Slovenaca do rata 1941. godine* (Zagreb 1960, 289 strani). Gospodarski razvoj med obema vojnama zajemajo še razprave: *Jože Šorn: Razvoj industrije v Sloveniji med obema vojnama* (Kronika 7, 1959, str. 10—21); isti: *Kartelizacija stare jugoslovanske industrije kleja* (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 137—178) ter istega pisca v 26. odstavku navedeno delo o jugoslovanski papirni industriji.

II

57. *Gradivo za zgodovino Ljubljane v srednjem veku*, ki ga izdaja ljubljanski mestni arhiv, se je v letih 1959 in 1960 pomnožilo za dva zvezka: IV. zvezek (Ljubljana 1959), ki obsega listine iz mestnega arhiva ljubljanskega 1471 do 1521, ter V. zvezek (Ljubljana 1960), ki vsebuje listine iz kodeksov mestnega arhiva v Trstu 1326—1348. Način izdajanja je isti, kakor smo ga opisali v 106. odstavku bibliografije 1951—1958.

58. Nekaj zgodovinskih podatkov vsebuje vodič: *Ljubljana in njeno turistično zaledje* (Redakcijski odbor: Franjo Baš, Valter Bohinec, Miroslav Luštek, Tego Malis, Viktor Šoštarčič, Nace Šumi, Fran Vatovec, Ljubljana 1960, 155 strani).

59. Splošno umetnostno zgodovinsko sliko Ljubljane daje *Nace Šumi* v delu *Zgodovinski urbanistični profil Ljubljane* (Ljubljana 1960, 30 strani) in v članku: *Ljubljana — spomenik zgodovinskega urbanizma in arhitekture* (Kronika 7, 1959, str. 36—49). Umetnostnozgodovinskih obravnav posameznih stavb tu ne omenjamo.

60. Na osemnajsto in devetnajsto stoletje se nanaša razprava *Vlado Valenčič: Ljubljanska učna stolica za kmetijstvo* (Kronika 8, 1960, str. 91—98). *Silvo Kranjec* pa je opisal: *Pol stoletja III. ljubljanske gimnazije* (Kronika 7, 1959, str. 107—116).

61. Iz gospodarske zgodovine Ljubljane naj omenimo: *Ivan Slokar: Izdelovanje orodja, strojev in orožja, orožarne in skladišča smodnika v Ljubljani* (Kronika 8, 1960, str. 174—183); isti *Zgodovina ljubljanskih opekarn od leta 1732 do leta 1860* (Kronika 8, 1960, str. 40—50); knjižico *130 let Blasnikove tiskarne* (Ljubljana 1959, 54 strani), v kateri je *Janez Logar* opisal Razvoj ljubljanskih tiskarn in tiskov od protestanta Mandelca dalje, *Jože Šorn: Nastanek in razvoj*

»Saturnusa« (Moščanska skupnost, julij in oktober 1960) ter opozorimo na Slokarjeve v 21. in 36. odstavku navedene članke.

62. Delavsko gibanje v Ljubljani je zajeto v vrsti člankov in spominov, od katerih smo najvažnejše navedli v 53.—55. odstavku. Zlasti opozarjamo na zbornik *Ljubljana v ilegali*, ki obravnava tudi predvojno obdobje. Posebej naj omenimo članek *Alenke Nedog: Rdeča zastava na blokiranih ljubljanskih ulicah leta 1928* (Ena izmed številnih predvojnih akcij partije in SKOJ v dneh obletnice velikega Oktobra) (Komunist 4. novembra 1960).

63. Izšla je *Kronika osnovne šole Zalog 1910—1960* (Zalog 1960, 24 strani).

64. Izšla je posebna spominska publikacija: *Ob 80-letnici Gasilskega društva Domžale 10. julija 1960*, ki jo je uredil Stane Stražar (Domžale 1960, 68 strani).

65. V letu 1959 je izšel peti (Kamnik 1959, 283 strani), v letu 1960 pa šesti *Kamniški zbornik* (Kamnik 1960, 228 strani). V področje naše bibliografije spada ta članek *Vlado Valenčič: Iz kamniškega gospodarstva v XVIII. stoletju* (VI, str. 5—34) ter istega avtorja *O slavnikaški domači obrti* (V, str. 165—193), medtem ko smo članek o Smolnikarju omenili v 35. odstavku.

66. Od *Loških razgledov* sta izšla VI. (1959, 272 strani) in VII. (1960, 256 strani) letnik. V njih je posebej omeniti naslednje članke: *Pavle Blaznik: O podeželski obrti na loškem ozemlju do začetka 16. stoletja* (VI, str. 91—97), isti: *O obrti v Škofji Loki v srednjem veku* (VII, str. 80—87); *Joža Gašperšič: O oglarstvu na Jelovici* (VI, str. 98—108), isti: *O jelovškem rudarstvu* (VII, stran 63—74); *Josip Žontar: Trgovska računica loškega veletrgovca Franca Oblaka-Wolkensperga iz leta 1677* (VII, str. 88—93); *Doroteja Gorišek: Barvarska obrt v Škofji Loki* (VI, str. 158—166); *Jože Jenko: Vloga Škofje Loke v snovanju železniškega omrežja* (VI, str. 182—200); *Vojko Valič: Škofjeloška tovarna klubov v letih 1921—1941* (VI, str. 167—181). Na delavsko gibanje med obema vojnama v škofjeloškem področju se nanašata članka: *Boris Ziherl: Pot, dolga štirideset let* (VI, str. 7—10) in *Maks Fojkar: Delavski stavkovni val v Škofji Loki* (VI, str. 11—27), ki govori o letih 1935 in 1936. O priimku Tavčar in s tem zvezanimi vprašanji je pisal *Pavle Blaznik (Odkod priimek Tavčar?)*, (Geografski vestnik 32, 1960, str. 27—31), pa tudi *Dušan Ludvik (Als-Davčar-Tavčar)* (Jezik in slovstvo 5, 1959, str. 27—28). Izšla je posebna publikacija: *Sedemdesetletnica vajenske šole za razne stroke v Škofji Loki 1889—1959* (Uredil Lojze Zupanc, Škofja Loka 1959, 40 strani).

67. Ob devetstoletnici prve omembe Kranja v srednjeveških listinah je izšel spominski zbornik *900 let Kranja* (Kranj 1960, 496 strani). Od člankov, ki so bili tu objavljeni, spadajo v okvir naše bibliografije *Milko Kos: Starejša naselitev na Kranjski ravnini* (str. 51—73); *Pavle Breznik: Obveznosti podložnikov do zemljiških gospodstev v območju Kranja* (str. 84—104); *Josip Žontar: Vloga Kranja v blagovnem prometu v teku stoletij (do 19. veka)* (str. 137—159); *Cene Avguštin: Poglavitne črte urbanističnega razvoja starega Kranja* (stran 160—174); *Jože Žontar: Razvoj uprave in sodstva na območju Kranja od srede 18. do srede 19. stoletja* (str. 200—214); *Vlado Valenčič: Prebivalstvo na območju občine Kranj* (obravnavava čas od leta 1754 naprej) (str. 294—322); *Jože Šorn: Velika industrija v Kranju med obema vojnama* (str. 323—339), *Ivka Križnar, Stavkovno gibanje v Kranju in okolici* (str. 340—351); *Stane Šinkovec: SKOJ in mladina Kranja od leta 1938 do pomladi 1942* (str. 352—362), ostali članki pa govorijo o predsllovanski in starosllovanski arheologiji, romanski arhitekturi (kranjski župni cerkvi, razvoju meščanske hiše, rezbarski delavnici 17. stoletja), etnografiji, literarni zgodovini v zvezi s Prešernom, Jenkom, Tavčarjem in Mencingerjem, obdobju NOB ter razvoju po osvoboditvi. Posebna spominska publikacija je *Glasbena šola v Kranju ob petdesetletnici obstoja in delovanja* (Kranj 1959, 79 strani). V 19. odstavku navajamo Žontarjevo razpravo o najstarejši sodni in mestni kranjski knjigi.

68. Zbornik *Naklo 1960* (105 strani) podaja kratko zgodovino kraja, šole (Jože Kožuh), združništva (Ivan Zupan), gasilstva, telesne vzgoje; dobra polovica zbornika pa je posvečena NOB.

69. Na Trzič se nanaša kot druga knjiga Zgodovine obrti in industrije v Trziču napisano delo *Ivan Mohorič: Bombažna predilnica in tkalnica v Trziču*. Nastanek, razvoj in delo 1885—1960 (Trzič 1960, 520 strani).

70. Železar (8,1959) posveča novembrsko-decembrsko dvojno številko 8. letnika (1959) štiridesetletnici Partije in devetdesetletnici jeseniške železarne. V članku *Utrinki iz zgodovine jeseniškega delavstva* je podan zgodovinski pregled, poleg tega pa je objavljenih še več drugih, večinoma spominskih člankov o posameznih dogodkih iz preteklosti delavskega gibanja. Posebej pa je izšla publikacija: *90 let železarne Jesenice* (idejni koncept Miloš Magolič. Jesenice 1959, 203 strani) s člankom *Slavko Smolej: Kratek zgodovinski oris železarstva na Gorenjskem in Železarne Jesenice*.

71. O naselitveni zgodovini govori razprava, ki jo je objavil *Milko Kos: O nekaterih planinah v Bohinju in okoli Bleda* (Geografski vestnik 32, 1960, stran 131—139).

72. Na večji del Dolenjske se nanaša delo *Ivo Pirkovič: Tisočletja v zrcalu Krke* (Od bajke do zgodovine) (Dolenjski list 10, 1959, 8. januarja—12. februarja). Omeniti je tudi v 55. odstavku našeto Sajatovo razpravo *Revolucionarno gibanje na Dolenjskem v letih 1918—1941*.

73. Na Pleterje se nanaša knjižica *Kartuzijani na Slovenskem* (Ob osemstoletnici naselitve 1160—1960) (Ljubljana 1960, 104 strani).

74. V knjižici *Adlešiči v Beli krajini* (Adlešiči 1960, 67 strani), izdani ob stoletnici šole, je opisal Jože Dular zgodovino kraja in šole.

75. Na Zagorje, Trbovlje in Hrastnik se nanaša več že zgoraj v 53.—55. odstavku navedenih člankov in spominov (tako npr. tudi v zborniku *Četrdeset godina, Prva knjiga*). Posebej naj še omenimo: *Miha Marinko: Moji spomini na SKOJ v Zagorju* (Komunist 16. septembra 1960); *France Klopčič: Ustanovitev Komunistične Partije v Zagorju* (Kronika 7, 1959, str. 1—4), isti: *Ob 35. obletnici oboroženega odpora Orjuni v Trbovljah* (Naši razgledi 8, 1959, str. 233); *Henrik Tuma: Obrambni govor na sodni razpravi v Celju proti 12 obtožencem, ki so bili obtoženi za junijske dogodke v Trbovljah 1924. leta* (Naši razgledi 8, 1959, str. 233—234). Izšla je tudi posebna brošura z naslovom *100 let steklarne Hrastnik 1860—1960* (Hrastnik 1960, 44 strani).

76. Za Rimske Toplice je objavil *Janko Orožen: Gradivo za zgodovino Rimskih Toplic in okolice* (Celjski zbornik 1959, str. 119—187).

77. Na Olimje se nanaša razprava *Jože Curk: Olimje* (Celjski zbornik 1959, str. 277—297).

78. Izšel je Zbornik ob petdesetletnici *Kmetijske šole v Šentjurju 1910 do 1960* (Šentjur 1960, 37 strani).

79. Izšla sta dva Celjska zbornika: *Celjski zbornik 1959* (Celje, 342 strani) ter *Celjski zbornik 1960* (351 strani). Zgodovinski članki v obeh opisujejo manj področje mesta Celja, bolj pa kraje in predele s širokega celjskega področja. Sintetičen pregled daje članek *Jože Curk: Umetnostni profil Posavinja skozi stoletja* (1960, str. 292—304). *Milan Božič* in *Zoran Vudler* sta priredila *Vodič po Celju in okolici* (Celje 1960, 62 strani).

80. Na čast devetdesetletnici žalskega tabora je izšel *Savinjski zbornik* (Celje 1959, 344 strani). V našo bibliografijo moremo iz njega uvrstiti naslednje članke: *Jože Curk: Gradovi in graščine v Spodnji Savinjski dolini* (str. 140 do 160), *Janko Orožen: Kratka zgodovina rudarstva in industrije v Spodnji Savinjski dolini* (str. 213—230), *Vasilij Melik: Razmere na Slovenskem v dobi taborov* (str. 9—15), *Rajko Vrečer: Kako je bilo pred devetdesetimi leti* (stran 16—23), *Stane Terčak: Spodnja Savinjska dolina v boju za boljšo bodočnost* (str. 77—102). Zadnji članek daje kratek pregled ilegalnega dela v bivši Jugoslaviji in v času NOB.

81. Izšla je knjižica *150 let šole na Gomilskem* (Gomilsko 1960, 48 strani), kjer je med drugim opisana zgodovina kraja (Janko Orožen) in šole (Franjo Segal).

82. Preteklost Dobrne obravnavata razpravi: *Ivan Grobelnik: Nastanek in razvoj zdravilišča Dobrna* (Celjski zbornik 1959, str. 107—118) ter *Janko Orožen: Donesek k zgodovini Dobrne* (Celjski zbornik 1960, str. 280—291).

83. Razprava *Drago Meze: Prebivalstvo Gornje Savinjske doline* (Celjski zbornik 1960, str. 5—67) prikazuje predvsem razvoj prebivalstva v zadnjem stoletju in pol, zlasti od 1869 dalje.

84. *Janko Orožen* je napisal: *Zgodovino premogovnika v Velenju* (Celjski zbornik 1960, str. 257—279). Za 40-letnico KPJ je izšla brošura *Novo Velenje* (Novo Velenje 1959, 30 strani).

85. Izšel je zbornik *40 let telesne kulture v Mislinjski dolini 1919—1959* (Uredil Vinko Canjko) (Slovenj Gradec 1959, 48 strani). *Franjo Baš* piše O železnarji v Mislinji (Koroški fužinar 9, 1959, št. 1—3, str. 12—13).

86. Članek *Franjo Baš: Ustanovitveno leto je narobe — skoro polovico naše železarske tradicije zataji govori o ustanovitvi jeklarne na Ravnah* (Koroški fužinar 10, 1960, št. 21 a, str. 21). Mežiško dolino in Ravne obravnavajo še: *Ivo Kokal: Spomini na sodelovanje z okrožnim komitejem KP pod imenom »Sever«* (Zbornik Koroške, Ljubljana 1959, str. 14—30); *Anton Čop: Pomen socialistične gospodarske dejavnosti in kulturno prosvetnega dela za politično razgibanost Mežiške doline* (Koroški fužinar 9, 1959, št. 4—9, str. 9—11); *Janko Gačnik: Kronika o telovadnem in narodnostno-prosvetnem delovanju bivšega sokolskega društva na Ravnah* (Koroški fužinar 9, 1959, št. 1—3, str. 32—35). V Koroškem fužinarju je izšlo še več drugih zgodovinskih člankov.

87. Delo *Ivan Gams: Pohorsko Podravje* (Razvoj kulturne pokrajine) (Ljubljana 1959, 233 strani) ima tudi zgodovinske podatke.

88. Področja ob Pesnici se tiče *Otto Lamprecht: Der mittelalterlichen Besitzstand des Stiftes St. Paul im Lavanttal an der Pössnitz* (Carinthia 149, 1959, str. 379—388).

89. Na Maribor se nanaša članek *Jože Curk: Mariborski mestni grad* (stavbno-zgodovinska skica) (Kronika 7, 1959, str. 30—36); brošura *Dušan Mevlja: Pregled dela mariborskega gledališča 1919—1941* (Maribor 1960, 74 strani) ter članka: *Jan Sedivy: Borba za ustanovitev mariborske klasične gimnazije* (Kronika 8, 1960, str. 123—129) in *Jože Košar: Ob 200-letnici klasične gimnazije v Mariboru* (Naši razgledi 8, 1959, str. 7—8). Izšel je zelo obsežen Zbornik *Splošne bolnišnice v Mariboru 1799—1959* (Urednik Eman Pertl) (Maribor 1959, 544 strani), v katerem je posebej opozoriti na zgodovinske članke: *Franjo Baš: Iz predzgodovine mariborske bolnišnice* (zdravstveno-zgodovinski spomeniki v Mariboru) (str. 23—32), *Franc Minažik: Iz najstarejše in starejše dobe mariborske bolnišnice* (str. 33—81) in *Mirko Černič: Poslanstvo mariborske bolnišnice od leta 1919 do danes* (str. 15—23). Izšla je brošura *ŽSD¹ Maribor ob 40-letnici Komunistične partije in SKOJ* (Maribor 1959, 20 strani).

90. Na Ptuj se nanaša brošura *Mirko Majcen: Kronika gasilskega društva v Ptuj 1870—1960* (Ptuj 1960, 36 strani). Od raznih člankov o delavskem gibanju naj omenimo *Rudi Ileč: Tiskarna v kovčkih* (7 dni 1959, št. 18, str. 1, 3).

91. V Markovcih so izdali brošuro: *Markovci ob 150. obletnici šole in 15. obletnici osvoboditve* (Markovci 1960, 32 strani).

92. Haloze zajema razprava *Milko Kos: Haloze po ptujskih urbarjih iz 15. stoletja* (Zgodovinski časopis 14, 1960, str. 187—193).

93. *Miroslav Kokolj* je sestavil bibliografski pregled *Prekmurje in Prekmurci v slovenskem periodičnem tisku* (Murska Sobota 1957, 168 strani), ki obsega »pregled člankov, leposlovnih prispevkov, podlistkov, poročil, dopisov, novic, vesti, uradnih razglasov, slik in ostalega drobiža, ki se kakorkoli nanaša na Prekmurje in Prekmurce« in je izšel v slovenskem periodičnem tisku od Bleiweisovih Novic (1846) do osvoboditve (1945). Izšel je *Geografski zbornik* (Murska Sobota 1959, 160 strani), ki obsega več (deloma prvič objavljenih deloma ponatisnjenih) geografskih razprav z marsikaterimi zgodovinskimi podatki predvsem o razvoju prebivalstva po posameznih predelih. Posebej naj omenimo razpravo *Svetozar Ilešič: Pregled razvoja Murske Sobote* (str. 69—80). *Ludvik Olas* je opisal *Trajne migracije iz Sebebovca* (Prekmurje) (Geografski vestnik 32, 1960, str. 175—182). Izšla je knjižica *Marijan Zadnikar: Umetnostni spomeniki v Pomurju* (Murska Sobota 1960, 108 strani). Za Prekmurje naj navedemo članke: *Ivan Zelko: Romanska arhitektura in naselitvena zgodovina*

¹ Železničarsko športno društvo.

Prekmurja (Zbornik za umetnostno zgodovino, NV 5/6, 1959, str. 235—244): Rudi Čačinovič: *Razvojna pot Prekmurja* (od polfevdalnih časov v svobodne socialistične odnose) (Naši razgledi 8, 1959, str. 155—156); Poldka Kos: *Učiteljstvo v Prekmurju zadnja leta pred drugo svetovno vojno* (Murska Sobota 1959, 16 strani).

94. Nekaj literature o starejši zgodovini Koroške smo zajeli v 10. odstavku. Tam je navedena tudi Strakova razprava o narodnostni statistiki Koroške v 19. in 20. stoletju. Politične organizacije in društva na Koroškem v 19. stoletju je zajela disertacija D. Dolinerjeve, ki jo omenjamo v 44. odstavku. Bojev za Koroško po prvi svetovni vojni in koroškega plebiscita se tičejo v 51. odstavku navedena dela. Franz Pagitz poroča o *Neuere Literatur zur Kärntner Geschichte* (1945—58) (Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 67, 1959, str. 327—347).

95. Franci Zwitter obravnava v članku *Pol stoletja Slovenske prosvetne zveze* (Koledar slovenske Koroške 1959, str. 132—142) razvoj te organizacije. V *Koledarju slovenske Koroške* 1959, pa tudi 1960 je izšla cela vrsta člankov, ki prikazujejo razvoj posameznih slovenskih prosvetnih društev na Koroškem.

96. Prispevke k zgodovini Pliberka daje razprava Hermann Wiessner: *Stadt im Grenzland* (Carinthia 150, 1960, str. 865—878).

97. 2.—4. zvezek 149. letnika Carinthie iz leta 1959 je obenem *Festgabe zur 150-Jahr-Feier der Wiederbesiedlung des Benediktinerstiftes St. Paul im Lavanttal durch die Mönche von St. Blasien im Schwarzwald*. Glavni članki so: Hermann Braumüller: *Die kulturelle Sendung des Benediktinerstiftes St. Paul i. L.* (str. 323—336); Walther Fresacher: *Der Besitz des Klosters St. Paul in Kärnten* (str. 337—378); Franz Pagitz: *Die Urkundenschreiber der St. Pauler Klosterschule bis zum Jahre 1335* (str. 389—444); Walther Fresacher: *Hof, Burgfried, Hofgericht und Markt St. Paul* (str. 671—714); Walther Fresacher: *Die ältesten Kirchen im Lavanttal* (str. 788—803).

98. Velikovec opisuje razprava Karl Dinklage: *Völkermarkt zwischen Abt und Herzog* (Ein Beitrag zur Gründungsgeschichte mittelalterlicher Städte) (Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 67, 1959, str. 278—305).

99. O starejši zgodovini Celovca razpravlja Walther Fresacher: *Klagenfurt — eine Edlinger-Siedlung?* (Carinthia 150, 1960, str. 118—161); H. in O. Rudan sta napisala: *Das Stadttheater in Klagenfurt, Vorgeschichte und Entwicklung* (Klagenfurt 1960, 384 strani). Zur 125-Jahr-Feier der Kärntner Sparkasse je izšel v Carinthii govor Franza Neunerja (Carinthia 150, 1960, str. 27—43). Celovške zgodovine se tičeta tudi razprava Ivana Grafenauerja o Slomškovih tečajih v celovškem semenišču (glej 34. odstavek) ter članek Anton Kovačič: *Pouk slovenščine na državnem učiteljišču v Celovcu do leta 1919* (Koledar slovenske Koroške 1960, str. 82—87).

100. Franz Pagitz je opisal *Die Geschichte des Kollegiatstiftes Maria Wörth* (Klagenfurt 1960, 216 strani).

101. Walther Fresacher je pisal *Zur Geschichte der Herrschaften Finkenstein und Rosegg* (Carinthia 150, 1960, str. 753—803).

102. Izšla je knjiga *900 Jahre Villach* (Neue Beiträge zur Stadtgeschichte. Geleitet von Wilhelm Neumann) (Villach 1960), iz katere naj posebej navedemo sledeče članke: Wilhelm Neumann: *Die Urkunde vom 8. Februar 1060* (str. 9—12); Ernst Klebel: *Bischof von Bamberg* (str. 13—32); Wilhelm Neukam: *Der Villacher Zoll als Finanzquelle der Bamberger Bischöfe* (str. 45—53); Walter Görlich: *Der Goldmünzenfund von Villach* (str. 55—66); Wilhelm Fritsch: *Villacher Pfennige. Die Münzstätte der Bamberger Bischöfe in Villach* (stran 67—72); Jakob Obersteiner: *Der Gurker Weihbischof Nikolaus von Hippo, ein Jugendlehrer des Paracelsus* (str. 173—184); Kurt Goldammer: *Arbeit und Arbeitsruhe in der Sicht des Reformers Paracelsus. Ein Beitrag zur Arbeits- und Berufsethik und zur Sozialmoral im 16. Jahrhundert* (str. 185—205); Conradin Bonorand: *Vadian in Villach* (str. 207—236); Wilhelm Neumann, *Villachs Studenten an deutschen Universitäten bis 1518* (str. 237—246); Walther Fresacher: *St. Jakob in Villach, Rechtsgeschichte der Stadtpfarre* (str. 315—347); Hans Dolenz, *Die Begräbnisstätten in und um Villach* (str. 349—355); Grete Mecenseffy: *Pro-*